

Mr. sc. Hrvoje Šimović

PRIKAZ KNJIGE

**NASLOV: FINANCIJSKE TEME I DILEME – DOPRINOS
RASPRAVI O FINANCIJSKIM REFORMAMA U
ZEMLJAMA U TRANZICIJI**

AUTOR: PERO JURKOVIĆ

Izdavači: Pero Jurković, Ekonomski fakultet Zagreb i Mikrorad

Mjesto i godina izdanja: Zagreb, 2006.

Broj stranica: 276

Hrvatska je posljednjih dvadeset godina prošla trnoviti put od samoupravnog socijalizma do osamostaljenja i prelaska na tržišnu ekonomiju, zatim agresivnog rata te procesa tranzicije koji još uvijek traje. Premda je sustav samoupravljanja ostavio nešto prostora konkurenciji i samostalnom djelovanju gospodarskih subjekata, prelazak na tržišnu ekonomiju značio je niz prilagodbi i reformi unutar financijskog sustava u Hrvatskoj, sve u funkciji gospodarskog razvoja te maksimiziranja društvenog blagostanja.

Knjiga *Financijske teme i dileme* prof. dr. Pere Jurkovića, kao što sam naslov kaže, predstavlja svojevrstan doprinos raspravi o financijskim reformama u tranzicijskim zemljama te predstavlja jednu cjelinu u kojoj je s različitih aspekata zahvaćena problematika hrvatskoga financijskog sustava posljednjih dvadeset godina. Knjiga, točnije zbirka izabranih radova, sadrži prije svega autorove znanstvene radove, ali i intervjue, te razne druge priloge u razdoblju od 1985. do 2005. godine. U tom je razdoblju autor aktivno sudjelovao u razvoju i reformi hrvatskoga financijskog sustava kao redoviti profesor Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, guverner Hrvatske narodne banke, te savjetnik Predsjednika Republike. Svestranost i stručnost autora doprinijela je nastanku niza radova vezanih uz javne financije, fiskalnu i monetarnu politiku, financijske institucije i tržišta, odnosno uz financijski sustav u cjelini.

Knjiga se sastoji od 21 priloga, od kojih je 8 na engleskom jeziku. Prilozi nisu posebno svrstani, ali se mogu podijeliti prema razdobljima u kojima su nastali te prema užoj tematici koju tretiraju.

Prvu skupinu priloga čine radovi iz razdoblja prije osamostaljenja koji tretiraju financijsku problematiku s tadašnjeg samoupravnog aspekta. Kao razlog uvrštavanja tih radova, autor se ograđuje simpatijama prema takvom sustavu te navodi dva razloga: prvo, kako je u bivšem sustavu bilo elemenata koji su s teorijskog i praktičnog aspekta zavrjeđivali pažnju,

te drugo, što su se u izgradnji novog financijskog sustava morala uvažiti sva dosadašnja iskustva i spoznaje. Također, u ovu se skupinu ubrajaju radovi s početka devedesetih, odnosno iz vremena stjecanja samostalnosti. Tu se ističu radovi iz šireg područja javnih financija koji se mogu podijeliti u dvije podskupine. Prvu podskupinu čine radovi koji tretiraju problematiku fiskalnog sustava i fiskalne politike (*Designing a Tax System to Promote Structural Change, Jugoslavenski fiskalni sustav krajem osamdesetih godina, Financijski sustav u svjetlu ukupnih promjena gospodarskog sustava, Mogućnosti doprinosa fiskalne i monetarne politike u rješavanju problema gospodarske stabilizacije i razvoja*¹, *Oporezivanje poduzeća u funkciji razvoja, Porezna politika te Konceptija izgradnje fiskalnog sustava u Hrvatskoj*), dok drugu podskupinu čine radovi iz područja financiranja društvenih djelatnosti (*A New Approach to Financing Social Services in a Socialist Self-managing Country, Ekonomski aspekti zdravstva i zdravstvene zaštite, Value for Money in Diabetes Care te Ekonomsko-teorijski aspekti socijalnog osiguranja*).

Iz samih je naslova vidljivo da prevladavaju teme koje tretiraju probleme tadašnjeg poreznog sustava te probleme izgradnje novog poreznog sustava, prikladnijeg tržišnom gospodarstvu. Također, promatra se cjelovit fiskalni sustav u svjetlu ukupnih promjena toga vremena, kojeg su karakterizirale visoka inflacija i potreba za stabilizacijom gospodarstva i strukturnim promjenama. Mnoge od izloženih tema aktualne su i danas, na primjer, problematika oporezivanja poduzeća čiji porezni tretman bitno utječe na donošenje poslovnih odluka. Zatim, većina zastupljenih radova iz fiskalne sfere bavi se također i danas aktualnim pitanjima fiskalnog federalizma (lokalnih financija), oporezivanja prometa, interakcije fiskalne i monetarne politike itd. Svaka tema promatra se u svjetlu ostvarenja ciljeva ekonomske politike, odnosno uspješnog ostvarivanja tih ciljeva koordinacijom fiskalne politike s drugim komponentama ekonomske politike.

Drugu podskupinu čine radovi koji tretiraju problematiku financiranja društvenih djelatnosti, prije svega zdravstvene zaštite, čijim se proučavanjem autor intenzivnije bavio tijekom svojeg znanstveno-istraživačkog rada te je, uz navedene radove, objavio još nekoliko knjiga i udžbenika iz tog područja: *Osnove ekonomike društvenih djelatnosti* (1986.), *Ekonomski aspekti zdravstva i zdravstvene zaštite u Zagrebu* (redaktor i koautor, 1982.). Uz spomenute radove, ti su radovi i danas temeljna literatura za proučavanje ekonomike zdravstva i obrazovanja. Na žalost, i danas su rijetki autori koji se bave ovom problematikom iako je reforma sustava financiranja zdravstva i obrazovanja aktualna kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. Posebno je potrebno naglasiti autorov doprinos u izučavanju ekonomike zdravstva. Iza nas su vremena kada je zdravstvo pripadalo samo medicinskoj struci. Na ekonomici zdravstva je da utvrdi opseg i strukturu zdravstvenih potreba te da pronade najučinkovitije metode za njihovo zadovoljavanje. Autor je u svojim radovima upravo obuhvatio problematiku financiranja zdravstva, ali i drugih aspekata društvenih djelatnosti te socijalnog osiguranja.

Drugu skupinu radova čine radovi nakon osamostaljenja Hrvatske, odnosno radovi koji izravno tretiraju financijsku reformu i proces tranzicije u Hrvatskoj (*Financial Reforms in Croatia*², *Constraints of Monetary Policy for Transition Economies, The Financial System of Small Countries in Conditions of Globalization, Globalization and Taxation,*

¹ Koautor G. Santini.

² Koautor M. Škreb.

*Banking System Development in Croatia*³, *Interakcija fiskalne i monetarne politike s posebnim osvrtom na ulogu načina financiranja javnog duga u aprecijaciji tečaja, Fiskalna politika u Hrvatskoj u razdoblju 1994.-2000. godine, Stabilnost valute nije sve ali je pretpostavka za sve, Još jednom o strategiji gospodarskog razvoja Hrvatske te Hrvatski identitet i gospodarski interesi u procesu globalizacije*).

Pojam financijske reforme promatra se u najširem smislu jer, kao što je iz samih naslova vidljivo, radovi obuhvaćaju razna financijska područja kao što su: monetarna politika, bankarstvo, oporezivanje i fiskalna politika. U svim radovima naglašen je proces tranzicije, a kako je s godinama proces tranzicije polako odmicao, sve su učestalije teme vezane uz globalizaciju te stalno prisutan problem gospodarskog razvoja. Prvi dio radova je objavljen u inozemstvu, a potječe iz devedesetih godina, odnosno razdoblja najintenzivnijih reformskih zahvata u hrvatskom financijskom sustavu. Osim reforme cjelokupnog financijskog sustava, teme koje su detaljnije zastupljene odnose se na ograničenja monetarne politike u tranziciji, bankarski sustav i općenito financijski sustav u malim zemljama u uvjetima globalizacije. Svaki prilog vezan za monetarne financije obvezno je prožet utjecajem fiskalnog stanja i politike na monetarne veličine. Autor gotovo uvijek, analizirajući monetarnu problematiku, obuhvaća fiskalne varijable i obrnuto. Prema autoru, fiskalna i monetarna politika se toliko isprepliću tako da je teško reći gdje počinje djelovanje jedne, a završava druge. Javni dug je ona varijabla na kojoj se najbolje očituje njihova međuovisnost.

Osim glavnine radova iz područja javnih financija, što je autorovo matično područje, autor nam je ponudio niz radova iz monetarne politike i bankarstva, a jedna od tema koju je vrijedno posebno spomenuti, jest ona vezana uz tečaj i stabilnost valute. U intervjuu «Stabilnost valute nije sve, ali je pretpostavka za sve», autor se bavi problematikom tečaja, ali nudi kratak i jezgrovit prikaz stvaranja hrvatske monetarne suverenosti, uvođenja kune te izazovima koji su se javili nakon uvođenja nacionalne valute. Na kraju knjige zastupljeni su prilozi koji tretiraju problematiku gospodarskog razvoja Hrvatske te hrvatskog identiteta i interesa u procesu globalizacije. Ovi radovi na svojevrsan način zaokružuju dosad izloženu tematiku te, osim nekih zaključaka, nude neka otvorena pitanja na koje tek preostaje odgovoriti.

Prof. Jurković, kao znanstvenik i stručnjak iz područja financija, imao je priliku izravno sudjelovati u stvaranju hrvatske države i njezina financijskog sustava. Naš financijski sustav se i dalje razvija te nailazi na nove izazove, a prof. Jurković je jamačno ugradio u njega dio sebe i svoga znanja, što zorno dokazuje i ova knjiga koja nedvojbeno može pomoći svima koji sudjeluju ili će sudjelovati u daljnjem razvoju hrvatskoga financijskog sustava.

Publikacija nije tiskana za komercijalne svrhe pa ju je moguće pronaći u svim knjižnicama ekonomskih fakulteta u Hrvatskoj, u knjižnicama znanstveno-istraživačkih instituta iz područja ekonomije, financija, zdravstva te u knjižnicama ostalih ekonomskih i financijskih institucija kao što su banke i razni zavodi. Veći broj primjeraka nalazi se i u knjižnici Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. Radovi se mogu pronaći i u zasebnim publikacijama i časopisima, ali mnogi naslovi su strana izdanja i time nedostupni većini hrvatske znanstvene i stručne javnosti.

³ Koautori M. Babić i V. Šonje.

Zbog svega prethodno navedenog, knjiga će poslužiti svima koji se bave financijama, a posebno mladim znanstvenicima koji se srećom nisu susretali s većinom problema vezanih uz ondašnji sustav, tranziciju i razvoj hrvatskog financijskog sustava. Poklonivši mi knjigu, sam autor mi je napomenuo kako je cilj knjige pružiti još jedan uvid u probleme financijskog sustava i financijske politike u tranzicijskim zemljama te kako se nada da će se kritičkom analizom njezina sadržaja doprinijeti daljnjoj raspravi ove inače vrlo složene i zanimljive materije. Ulaskom u detaljniji prikaz svakoga pojedinog rada ovaj tekst bi se značajnije odužio, a nepravedno bi bilo pojedinom radu dati značajniju prednost u odnosu na drugi, stoga prepuštam čitateljima da svatko u knjizi pronade temu iz svoga užeg područja rada te je prema želji samog autora kritički analizira i obuhvati u svome samostalnom radu.